

суду мають відповідати реаліям. Не менш важливим є пристосування суб'єктів господарювання до нових умов і передбачення в договорах, в тому числі і перевезення вантажів, ситуацій (пошкодження внаслідок військової агресії вантажу, прострочення перевезення тощо) за які може виникати господарська відповідальність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Про затвердження Статуту залізниць України: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF#Text>
3. Рішення Господарського суду міста Києва від 26.09.2022 по справі № 910/6041/22
4. Про затвердження Правил перевезення вантажів, пасажирів і багажу внутрішнім водним транспортом: Наказ Міністерства інфраструктури України від 15.04.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0644-22#Text>
5. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

Онищенко Віолетта Віталіївна,

*студентка 4-го курсу факультету цивільної на господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *д.ю.н., професор, завідувач кафедри господарського права і процесу Подцерковний О. П.*

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ НА РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

Військова агресія російської федерації проти України виступила каталізатором значних зрушень в регулюванні суспільних відносин. Особливо гостро постала проблематика регулювання господарських відносин та захисту прав суб'єктів господарювання. Держава продовжує виконувати свої функції, а суспільство підлаштовуватись під нові реалії життя. Перед кожним суб'єктом господарювання постало питання збереження власного господарського потенціалу та сприяння підвищенню економіки в державі в умовах обмеження експорту,

послаблення інвестиційного сектору та стагнації економіки в цілому. Переорієнтування господарських процесів на обороноздатність країни, захист цивільного населення та відновлення суверенітету України актуалізовано питання стабільного провадження господарської діяльності в умовах найбільшої кризи в країні – війни.

Таким чином введення воєнного стану в Україні, як прямий наслідок військової агресії, має безпосередній вплив на господарські відносини. Дослідженням даної проблематики займалось велике коло науковців на практиків, серед яких варто виділити таких вчених, як О. Гончаренко, Л. Ніколенко, А. Толстих, Ю. Павлюченко, С. Сєребряк, І. Федуняк, О. Худенко, В. Щербина та ін.

Введення воєнного стану актуалізувало питання утвердження «спеціальних режимів» у сфері господарювання. Такий режим прямо передбачено Господарським кодексом України, а саме: «у період дії воєнного стану, введеного на території України або в окремих місцевостях, правовий режим господарської діяльності визначається на основі закону про оборону України, інших законодавчих актів щодо забезпечення обороноздатності держави та законодавства про режим воєнного стану» [1].

Слушним вважаємо визначення спеціального режиму господарювання як правовий режим, який запроваджує особливий порядок здійснення господарської діяльності на певній території, у певній галузі економіки, на визначене або невизначене коло осіб, основними ознаками якого є змішана направленість правового впливу на господарські відносини для досягнення поставленої мети [5, с. 86].

Цілком зрозуміло, що в умовах військової агресії проти України господарська діяльність в першу чергу спрямовується на задоволення потреб української армії. Зокрема, укладаються договори щодо закупівлі критично необхідної оборонної продукції, нарощуються внутрішні темпи виробництва боеприпасів, військової амуніції тощо, продовжується мобілізаційний процес, виконуються державні контракти тощо та ін. Вагомого значення набуває забезпечення функціонування усіх гілок влади, задоволення критичних потреб суспільства під час збройної агресії. Тобто виконується вищезазначена норма щодо приведення господарської діяльності до оборонних потреб з метою захисту суверенітету України.

Однак наслідком війни є не тільки введення спеціального режиму господарювання. В цьому контексті зазначає про вплив на регулю-

вання господарських відносин Ю. Павлюченко: «Зміни після впровадження воєнного стану в Україні торкнулися проведення державної реєстрації; обов'язку отримання дозвільних документів про провадження господарської діяльності; обов'язку подавати звітність та інші документи; адміністрування та сплати деяких податків і зборів, надання податкових пільг; спрощення вимог до маркування імпортованих продуктів харчування тощо [4, с. 279].

Військова агресія російської федерації проти України та введення воєнного стану безпосередньо вплинули на суб'єктів господарювання, наділивши їх, з одного боку, додатковими обов'язками, а з іншого – обмеживши в деяких аспектах можливість провадження господарської діяльності.

Зокрема, Законом України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» від 17 травня 2012 року № 4765-VI встановлюється, що в умовах воєнного стану за рішенням військового командування, погодженого з відповідною міською державною адміністрацією або виконавчим органом такої ради можливе примусове відчуження або вилучення майна [2]. На нашу думку, законодавча новела цілком відповідає спрямуванню господарської діяльності на забезпечення обороноздатності суверенної України, однак створює пряме обмеження стабільності провадження суб'єктами господарювання своєї діяльності.

З початку повномасштабного вторгнення українська влада активно працює над посиленням санкційного тиску на російську федерацію. Під обмеження діяльності не тільки транснаціональні корпорації, що співпрацюють з ворогом, але й українські компанії, що мають російських бенефіціарів. До таких обмежень можна віднести санкційний вплив, примусове вилучення майна, обмеження руху коштів та неможливість вчинення корпоративних операцій, які потребують нотаріального посвідчення тощо.

Мобілізаційний процес в Україні відкрив нову проблематику масових кадрових втрат на підприємствах, що становить одну з найбільших загроз стабільного функціонування господарського сектору. Не покращує стан і міграційний процес, адже українці логічно прагнуть зберегти власне життя та своїх близьких, внаслідок чого тимчасово залишають територію України. Зустрічаються вітчизняні суб'єкти господарювання і з логістичними проблемами, адже безліч

магістральних шляхів зруйновано, доводиться шукати виходи на нові ринки збуту.

Враховуючи загрози перед господарським сектором в Україні, законодавець мобілізує зусилля на спрощення та сприяння здійсненню господарської діяльності. Безпосередній вплив на дану проблематику мало прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» від 18 березня 2022 року № 314 [3].

Зокрема, зміни стосуються дозвільної системи провадження господарської діяльності. Зокрема, в період дії воєнного стану отримання дозволів не є обов'язковим. В тому числі господарювання дозволяється без подання декларації про провадження господарської діяльності. Якщо суб'єкт господарювання має на меті подати таку декларацію, то отримує право звернутись незалежно від свого зареєстрованого місцезнаходження або місця здійснення господарської діяльності. Подібні зміни покликані спростити процедуру отримання дозволу на здійснення господарювання, що виявляється найбільш актуальним в умовах численних воєнних злочинів в Україні.

Варто відзначити, що для суб'єктів господарювання припинено перебіг строків звернення за отриманням публічних послуг. До того ж, перебіг строку дії всіх дозвільних документів продовжується на весь період дії воєнного стану. Враховуючи надзвичайну ситуацію в країні, законодавець спрощує процедуру засвідчення так званих «форс-мажорних обставин». Так, Листом торгово-промислової палати України від 28 лютого 2022 року військову агресію російської федерації проти України визнано форс-мажорною обставиною, що дає змогу суб'єктам бізнесу відтермінувати виконання договірних зобов'язань [6].

Отже, військові дії в Україні зумовили перегляд національного законодавства, що регулює здійснення господарської діяльності. Актуальності набула проблематика зміни правового регулювання господарських відносин з метою, в першу чергу, забезпечення обороноздатності суверенної України, а з іншого – надання доступу до господарювання всім суб'єктам шляхом спрощення процедур отримання дозволів на провадження такої діяльності. Запровадження таких змін є умовою ефективного функціонування господарського сектору в країні за умов воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.
2. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 № 4765-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 15. Ст. 99.
3. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 № 314. *Офіційний вісник України*. 2022. № 26. Ст. 1399.
4. Павлюченко Ю. Щодо особливостей господарської діяльності в умовах воєнного стану. *Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану (до дня Національної поліції України): матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 1 липня 2022 року / Донецький державний університет внутрішніх справ, 2022. 398 с.*
5. Серебряк С. До визначення правової природи поняття «спеціальний режим» у сфері господарювання. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2022. № 1(43). С. 80-90.
6. Щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили): Повідомлення Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 № 2024/02.0-7.1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS36779?an=1>

Пиріг Анна Валеріївна,

*студентка 4-го курсу факультету прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Згама А. О.*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану стало доволі тяжко більшості суб'єктам господарювання виконувати відповідні зобов'язання частково або взагалі. Законодавством України було передбачено поняття форс-мажорних обставин, а саме воно було закріплено в Законі України «Про торгівлю промислової палати в Україні» від 02.12.1997р. № 671 (далі – ЗУ № 671) [1]. Дане положення є основою регулювання господарських договорів та відповідних відносин в умовах війни. А Лист від Торгово-промислової палати від 28.02.2022р (далі – Лист ТПП) [2]